

Гребінник Л. В.,

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ НІМЕЦЬКІЙ МОВИ ЗА ФАХОВИМ СПРЯМУВАННЯМ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 8. 040201 “СОЦІОЛОГІЯ”

У статті проілюстровано специфіку викладання німецької мови за фаховим спрямуванням студентам спеціальності “Соціологія”, охарактеризовано навчальні матеріали та види роботи з ними. Підкреслюється значення інноваційних методик в організації самостійної індивідуальної роботи студентів.

Ключові слова: професійно орієнтоване навчання, німецька мова, соціологія, мовленнєві компетенції, самостійна індивідуальна робота, інноваційні методики.

В статье проиллюстрирована специфика преподавания профессионально ориентированного немецкого языка студентам специальности “Социология”, охарактеризованы учебные материалы и виды работы с ними. Подчеркивается значение инновационных методик в организации самостоятельной индивидуальной работы студентов.

Ключевые слова: профессионально ориентированное обучение, немецкий язык, социология, речевые компетенции, самостоятельная индивидуальная работа, инновационные методики.

In the article the specific of the professionally oriented teaching of German language is illustrated to the students of specialty “Sociology”, educational materials and types of work are described with them. The innovative methods are bringing into focus in organization of independent individual work of students.

Keywords: professionally oriented teaching, German language, sociology, speech competency, independent individual work, innovative methods.

Невід’ємним компонентом професійної підготовки фахівців будь-якого профілю є оволодіння іноземною мовою. Вузівський курс іноземної мови несе професійно орієнтований характер і спрямований перш за все на практичне оволодіння студентами навиками усного та писемного мовлення з метою реалізації конкретних комунікативних потреб та видів професійної діяльності спеціалістів відповідного напрямку.

Актуальність питання професійно орієнтованого навчання іноземним мовам зумовлене потребами модернізації вищої освіти, яка передбачає підвищення якості освіти шляхом структурної перебудови національної освітньої системи, розширення міжнародного співробітництва та стимулювання мобільності студентів, що, в свою чергу, вимагає практичного володіння іноземною мовою. Посилення вимог до рівня володіння

іноземною мовою відображається і в Національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті і виданому останнім часом Міністерством освіти і науки України наказі № 99 від 10 лютого 2010 року “Про концепцію організації підготовки магістрів в Україні”, який передбачає, що “обов’язковою умовою вступу до магістратури має стати вступне випробування з іноземної мови” [4]. Тому як вивчення, так і використання іноземних мов виходить далеко за межі обов’язкової освіти і потребує вивчення їх упродовж усього життя.

У даній статті ставиться за мету продемонструвати особливості навчання німецької мови студентів спеціальності “Соціологія”, охарактеризувати навчальні матеріали та види роботи з ними у рамках вузівського курсу німецької мови.

У більшості вищих навчальних закладів України іноземна мова для немовних спеціальностей викладається на 1-му і 2-му курсах та є обов’язковим навчальним предметом. Особливість даного предмету полягає в тому, що метою навчання є не стільки знання про сам предмет, тобто про мову (мовна компетенція), скільки отримання навичок та вмінь різних видів мовленнєвої діяльності. Кількість годин, виділених за навчальним планом на вивчення іноземної мови, не дає можливості формування всіх мовленнєвих компетенцій в рамках аудиторних занять. Таким чином, основну увагу сконцентровано на організації самостійної індивідуальної роботи студентів, що вимагає від викладача особливого підходу до організації навчального процесу, розподілу матеріалу, видів роботи. Слід зауважити, що традиційні методики, в основі яких лежить формування граматичних компетенцій, потребують суттєвого перегляду при укладанні навчальних та робочих програм з іноземної мови для професійного спілкування, оскільки комунікативний підхід навчання іноземним мовам вимагає ситуативно-орієнтованого оволодіння певними мовленнєвими компетенціями.

Конкретні професійні потреби студентів спеціальності “Соціологія” передбачають уміння:

- розуміти автентичні тексти професійного (соціологічного) змісту з підручників, газет, популярних і спеціалізованих журналів та Інтернет-видань;

- знаходити та розпізнавати актуальну інформацію у вказаних джерелах;

- розуміти комунікативні наміри та наслідки висловлювання (напр., службових записок, листів, оголошень, запрошень), адекватно реагувати у конкретній комунікативній ситуації;

- розпізнавати суттєво важливу інформацію під час обговорень, дискусій, доповідей, лекцій, бесід, пов’язаних з навчанням і професією;

- реферувати іншомовні джерела соціологічного змісту;

– викладати власні думки у письмовій формі [5].

Кафедра іноземних мов Інституту іноземної філології Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, підтримуючи зростаючу роль неперервної освіти у реформаційних процесах, що відбуваються в сучасній освіті, розробила низку навчальних посібників, які мають на меті не лише допомогти вступникам до магістратури зорієнтуватися в підготовці до вступного іспиту, а й скерувати студентів 1-2 курсів денного та заочного відділень щодо організації їх самостійної роботи з іноземної мови.

Специфіка іншомовної професійної підготовки майбутніх соціологів передбачає перш за все відбір дидактичних матеріалів за фаховим спрямуванням. Навчальний посібник “Німецька мова для вступників до магістратури зі спеціальностей 8. 040201 “Соціологія”, 8. 050201 “Менеджмент організацій” містить 30 автентичних текстів зокрема за фахом “Соціологія” (напр. : “*Tätigkeitsfeld und berufliche Situation von Sozialwissenschaftlern*”, “*Zum Begriff Gesellschaft*”, “*Was ist gerecht? (Zur Frage der sozialer Gerechtigkeit)*”, “*Gesellschaftstheorien von Herbert Spencer*”, “*Angewandte Soziologie: Meinungsforschung*”, “*Diskriminierungstheorie in der Soziologie*” та ін.) [2].

Індивідуальна самостійна робота студентів з такими текстами передбачає не лише читання, переклад та реферування тексту, а й самостійне укладання студентом словника соціологічних термінів на основі лексики з тексту. Саме при роботі з текстом студенти знайомляться з такими соціологічними поняттями як *abweichendes Verhalten, die Beziehung, die Eigenschaft, der Entwicklungsprozess, die Führungsposition, die Gemeinsamkeit, die Gesellschaft, die Hierarchie, die Menschheit, Normen und Werte, die Öffentlichkeit, soziale Systeme, die Untersuchung, der Unterschied, die Vergesellschaftung* та ін.

На розширення та поглиблення професійного словника майбутніх соціологів орієнтовані також і лексико-граматичні вправи навчального посібника, представлені у вигляді тестів з дотриманням принципу комунікативної спрямованості навчання іноземним мовам. Наведемо окремі приклади:

Aufgabe I. Kreuzen Sie das Richtige an.

1. Diese Theorie versucht die Naturgesetze auf eine menschliche Gesellschaft ____.

a) übertragen b) zu übertragen c) überzutragen

2. Du bist zeitlebens _____ das verantwortlich, was du dir vertraut gemacht hast. (Antoine de Saint-Exupery)

a) für b) mit c) auf

Aufgabe II. Ergänzen Sie die Sätze durch die fehlenden Personalpronomen.

3. Er interessiert sich für soziale Probleme nicht. _____ gegenüber nimmt seine Frau an allen Veranstaltungen teil.

Aufgabe III. Setzen Sie die richtigen Adjektivendungen ein.

4. Die Soziologie erforscht alle Aspekte des sozial _____ Zusammenlebens.

5. Die unbefriedigt _____ Bedürfnisse bestimmen die Motivation [2, с. 19-25].

Жоден фахівець не обходиться на сучасному етапі розвитку науки без таких новітніх технологій як комп'ютер та Інтернет. Всесвітня мережа є як джерелом інформації так і засобом обміну інформацією. Молоде покоління студентів швидко реагує на різні нововведення, швидко навчається орієнтуватися в тих чи інших ресурсах. Викладач у такій ситуації не повинен розглядати Інтернет як свого конкурента у навчальному процесі. Завдання викладача – постійно підвищувати свій професійний рівень і ефективно застосувати в навчальному процесі ті безмежні можливості, які пропонують сьогодні новітні технології. Інтернет можна успішно використовувати для підготовки до занять. У глобальній мережі є необмежена кількість мовного і країнознавчого матеріалу, методичні рекомендації щодо новітніх технологій навчання, поради авторів нових підручників і навчальних комплексів, можливість постійно підвищувати власний рівень володіння мовою, обмінюватися досвідом з колегами з-за кордону [1, с. 226].

У сфері викладання іноземних мов Інтернет слугує засобом навчання, оскільки пропонує такі види роботи як листування за допомогою електронної пошти з ровесниками з інших країн, участь у різноманітних конкурсах і олімпіадах, участь у текстових і голосових чатах, читання гіпертекстової інформації за фахом, використання он-лайн словників та багато іншого.

Як форма контролю самостійної роботи студентів з інформаційними джерелами за фахом пропонується підготовка ними реферату за професійним спрямуванням. У навчальному посібнику “Німецька мова для вступників до магістратури зі спеціальностей 8. 040201 “Соціологія”, 8. 050201 “Менеджмент організацій” запропоновано перелік тем для написання рефератів зокрема для студентів спеціальності “Соціологія” (*Geschichte der Soziologie: Ursprung, Entwicklung, Hauptseiten und bedeutende Figuren; Soziale Ungleichheit als Problem der allgemeinen Soziologie; Kommunikationstheorie in der Mikrosoziologie; Soziale Rolle und Rollenerwartung in der Soziologie; Sozialer Wandel und Modernisierungstheorien* та ін.) [2, с. 30-31].

Такий вид роботи потребує ретельної підготовки та консультативної допомоги з боку викладача. Необхідно навчити студентів знаходити, розпізнавати та диференціювати релевантну інформацію, аналізувати та систематизувати матеріал, належним чином оформити результати роботи. Як показує досвід, саме таких базових умінь потребують фахівці-соціологи у подальшій професійній чи науковій діяльності. Проте, вперше вони знайомляться з методикою написання наукової роботи лише на

старших курсах. На наш погляд, доречно вже з першого курсу на найпростішому прикладі наукової роботи – рефераті – вчити студентів працювати з інформацією, особливо з іншомовним матеріалом.

Навчальний посібник “Німецька мова для вступників до магістратури зі спеціальностей 8. 040201 “Соціологія”, 8. 050201 “Менеджмент організацій” містить докладні рекомендації щодо написання рефератів німецькою мовою, особлива увага звертається на структуру та оформлення письмової роботи, подано зразок оформлення бібліографічного опису літературних джерел, а у другому, виправленому та доповненому виданні даного навчального посібника подано також зразок реферату.

Отже, специфіка викладання німецької мови за фаховим спрямуванням студентам спеціальності “Соціологія” полягає в тому, що протягом лімітованого навчальними рамками періоду студенти оволодівають мовленнєвими компетенціями, необхідними для спілкування іноземною мовою з метою отримання професійної інформації. На перший план при цьому виходить організація самостійної індивідуальної роботи студентів шляхом поєднання традиційних та інноваційних методик.

Література:

1. Бойко Л. М. Особливості викладання іноземної мови професійного спрямування // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології : збірник наукових праць. – 2009. – № 1. – С. 225-228.
2. Гребінник Л. В., Петько Л. В., Ніколаєнко В. В. Німецька мова для вступників до магістратури зі спеціальностей 8. 040201 “Соціологія”, 8. 050201 “Менеджмент організацій” : навчальний посібник для бакалаврів, викладачів та студентів ВНЗ / за ред. Гончарова В. І. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – 138 с.
3. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті (проект) // Освіта. – 2001 р. 11-18 липня. – С. 2-6.
4. Про Концепцію організації підготовки магістрів в Україні / Наказ Міністерства освіти і науки України № 99 від 10. 02. 2010. [Електронний ресурс]. Режим доступу до журналу : <http://news.yurist-online.com/laws/12762>.
5. Рамкова програма з німецької мови для професійного спілкування для вищих навчальних закладів України / [С. М. Анеліна, Л. С. Аззоліні, Н. Є. Беньяміна та ін.] – К. : Ленвіт, 2006. – 90 с.